

Pozapomenutí krajané - generál Bedřich Homola

Copatrions out of Mind – General Bedřich Homola

Antonín Jančařík

Abstract

General Bedřich Homola, Order of White Lion, Czechoslovak War Crosses 1918 and 1939, French War Cross with Palm was born 2.6.1887 in Běleč near Liteň. He was fighting in Czechoslovak Legion in Russia during Great War. After returning home he executed various commander positions in Czechoslovak army. In last days of so called Second Republic strictly acted against Slovak separatists. After German occupation of Czechoslovakia he was one of the leading personalities of military resistance organization (Obrana národa) and its last commander in chief. At the end of 1941 he was imprisoned and next year was prosecuted.

V roce 2004 bylo v Litni otevřeno obecní Muzeum Svatopluka Čecha a Jarmily Novotné. Najdeme zde připomínky na řadu významných osobností, které se zde a v okolí narodily, žily či pobývaly. Dlouho, a bohužel marně, jsem zde však hledal byť i jen zmínku o rodáku z blízké Bělče, který by si zde jistě své místo zasloužil. Proto bych mu chtěl věnovat alespoň několik řádek.

Obr. 1. Generál Bedřich Homola (1887-1943).

Fig. 1 General Bedřich Homola (1887-1943).

Dne 2.6. 1887 se v Bělči narodil rolník Václav Homolovi a jeho ženě Marii (roz. Beranové) syn Bedřich. Navštěvoval pětiletou školu v Litni, měšťanskou školu v Hostomícih a Bělině a vyšší průmyslovou školu stavební v Praze (ul. K. Světlé). Po jejím absolvování pracoval u architekta Zuslichta v Praze, stavitele Krause v Zemuni u Bělehradu v Srbsku a roku 1910 se stal technickým úředníkem pražského magistrátu. V letech 1908 – 1909 absolvoval kurs jednoletých dobrovolníků u 75. pěšího pluku v Praze. Byl nadšeným sportovcem, gymnastou a veslařem (vítěz primátorského

závodu veslic v roce 1908, čtyřky a osmy) a cvičitelem Malostranského sokola. Na začátku 1. světové války byl 27.7. 1914 mobilizován k 88. pěšímu pluku v Berouně jako kadet a odjel na ruskou frontu. Zde byl v září raněn a vrátil se do vlasti. Roku 1915 byl povýšen na poručíka a 24.8. 1915 odjel s transportem podruhé na ruskou frontu. 14.9. 1915 byl při příchodu na frontu zraněn šrapnelem a upadl do ruského zajetí.

Dne 15.2. 1916 se přihlásil do legií. 31.5. 1917 byl přidělen k 6. střeleckému „hanáckému“ pluku v hodnosti poručíka. Působil zde jako velitel roty a od 12.8. jako velitel poddůstojnické školy. Bitvy u Bachmače se účastnil jako velitel důležitého úseku na trati Česnokovka - Doč a po zranění štábního kapitána Kadlece u Poče velel celému severnímu (Gomelskému) úseku. 25.5. 1918 se stal velitelem štábního vlaku 6. „hanáckého“ pluku a 27.10. téhož roku již jako major byl ustanoven zástupcem velitele důstojnické školy čs. armády v Rusku v Kyštymě. Zde se seznámil s Galinou Fadděje-

vovou, s níž se 29.9. 1919 v Novonikolajevsku oženil a později si ji přivezl s sebou do Čech. Měli jednoho syna Olega (nar. 31.1. 1921). 6.1. 1919 byl určen předsedou komise pro vypracování cvičebního řádu pro pěchotu a 20.7. 1919 se stal inspektorem divizních kursů pro poddůstojníky. Byl vyznamenán ruským řádem sv. Anny 2. stupně s mečí a řádem M.R. Štefánika „Sokol“. 22. dubna 1920 byl se štábem generála Šokorova (na lodi Madawaska přes Vladivostok, Singapur, Suez, Terst) evakuován do vlasti. Po návratu byl 15.5. 1920 přidělen do školského oddělení hlavního štábu a vyznamenán čs. válečným křížem. 2.12. 1921 byl povýšen na podplukovníka. V roce 1922 absolvoval válečnou školu v Praze a 20.9. byl jmenován zástupcem velitele vojenské akademie v Hranicích na Moravě. Akademie v té době prožívala těžkou krizi, kterou zapříčinil její velitel, francouzský plukovník Pierre Maria Farlot. Původně byl důstojníkem vozatajstva a se školstvím, ať již vojenským nebo civilním, neměl žádné zkušenosti. O chod akademie projevoval minimální zájem. V kruté zimě 1921/1922 se pro nedostatek uhlí na učebnách a studovných netopilo, zamrzla voda v koupelnách a na záchodech. Strava byla mizerná a několik týdnů se akademici myli pouze ve sněhu. Po příchodu B. Homoly se materiální stránka začala postupně zlepšovat. Avšak vznětlivý Homola, který všude viděl jen zmatek a nepořádek, podléhal při kontrolách záchvatům neovladatelného hněvu a brzy se stal nenáviděným tyranem. Situace vygradovala v sebevraždě několika akademiků. Situace v hranické akademii se stala oblíbeným tématem denního tisku. President Masaryk pověřil vyřešením případu básníka, generálního inspektora armády J. S. Machara. Jeho úkol byl nesmírně delikátní. Otevřené označení hlavního viníka, francouzského velitele školy, bylo nemožné, a proto byl Homola přeložen na štábní funkci do Kroměříže a francouzský personál byl s poctami odvolán a nahrazen českým (Bednář 1999).

Dne 1.10. 1923 byl Homola přeložen do Olomouce na funkci náčelníka štábu 7. pěší divize a vyznamenán Medailí vítězství. Následovala řada velitelských funkcí. Roku 1929 absolvoval kurs pro generály ve Verssailles a 21.2. 1929 byl povýšen na brigádního generála. V listopadu 1928 byl vyznamenán jménem presidenta Francouzské republiky francouzským válečným křížem s palmou za boje na Sibiři a 7.10. 1931 ustanoven důstojníkem řádu „Čestné legie“. 5.3. 1934 se stal velitelem 1. pěší divize a posádkovým velitelem Velké Prahy. 1.7. 1935 povýšen na divizního generála a přeložen na Slovensko. Od konce roku 1938 působil jako velitel VII. sboru a velitel hraničního pásma XV (ADAM) v Banské Bystrici. Podílel se i na budování opevnění na maďarských hranicích.

Slovensko mělo od 7.10.1938 fakticky a od 23.11. 1938 i právně autonomii. Hlinkova garda a i předseda slovenské vlády Tiso se však netajili svými snahami Slovensko úplně odtrhnout. Na jaře 1939 se tyto snahy ještě vystupňovaly. 21.2. 1939 při představování nové autonomní slovenské vlády Slovenskému sněmu již Tiso jasně hovořil o samostatném slovenském státu. Beranova pražská vláda se rozhodla k pokusu o radikální řešení. Na její popud president

Hácha 9.3. 1939 odvolal slovenskou vládu. Generál Homola na Slovensku vyhlásil stanné právo. Radikální separatisté Tuka, Mach, Černák a další byli zatčeni, Ďurčanský a Murgaš uprchli do Vídně. Před budovou velitelství v Banské Bystrici se shromáždil dav protestujících separatistů. Nejčastějším heslem bylo „Homola do Hrona“. Toto úsloví se prý na Slovensku dodnes používá a akce byla a dosud je někdy nazývána „Homolův puč“, přestože se jednalo o legitimní postup zákonné vlády.

Dne 10.3. přijel předseda Slovenského sněmu do Prahy na jednání o složení slovenské autonomní vlády. Ta byla již následujícího dne, pod vedením K. Sidora, jmenována, ale za dva dny své působnosti se nestihla ani ujmout svých pravomocí. Na nátlak z Berlína celá akce postupně utichala. Policie ani armáda nezasahovaly proti akcím separatistů a moc začala přebírat Hlinkova garda. 13.3. odletěl Tiso do Berlína na jednání s Hitlerem a Ribbentropem. Na jeho nátlak Hácha svolal na 14.3. Slovenský sněm. Krátce před jeho zahájením podala Sidorova vláda demisi. Po krátkém jednání a manifestačním hlasování vyhlásil sněm ve 12:30 samostatný Slovenský štát (Gebhart a Kuklík 2004). Téhož dne dostal Homola rozkaz vrátit se do Prahy. Jel s manželkou autem, ale na hranicích narazili na zátarasy. Poslal proto manželku s řidičem zpět. V Turzovce je oba gardisté internovali. Sám šel, údajně zraněn, pěšky přes Beskydy. Ráno se již setkal s postupující německou armádou.

Slovenské noviny rozšířily dne 19.3. 1939 zprávu, že gen. Homola při přechodu slovenských hranic byl postřelen a pravděpodobně zahynul. Homola však již za několik dnů začal pracovat na ministerstvu obrany, které v té době bylo již v likvidaci. Když byla diplomatickou cestou propuštěna jeho manželka ze zajetí, ubytovali se v Praze-Dejvicích. Brzy však odcestoval do Bělče a posléze se usídlil u přítele z mládí (lesmistra Barchánka) nad Radnicí ve Skřeži (anonym 1947). V té době již používal legitimaci na jméno Bohuslav Hrubý (snad i František Hadač).

Spolu s generály Bílým, Vojtou a Horáčkem začal budovat ilegální organizaci Obrana národa (dále jen ON). Byl velitelem jednoho ze tří zemských velitelství - Velké Prahy. Skrýval se na Berounsku, Hořovicku, Radnicku a v Praze. Od jara 1940, po zatčení dosavadního nejvyššího vedení se stal velitelem ON pro celé území Čech a Moravy. Užíval krycí jméno Ataman (též Ata, Hlava, Luk a Dub; Čvančara 1977). Usiloval o sjednocení všech složek odboje. Výsledkem bylo založení ÚVODu (Ústřední vedení odboje domácího) na jaře 1940, kde představoval spolu s pplk. Balabánem a pplk. Churavým (posléze i pplk. Mašínem a štkp. Morávkem) vojenskou složku. Zpočátku bylo budováno velení Obrany národa jako budoucí ministerstvo obrany a generální štáb s zemskými a krajskými velitelstvími, se stem podřízených praporů. V Praze předpokládal zemské velitelství s 36 prapory. Hlavním cílem byla příprava na vojenské povstání.

V létě 1941 docházelo na území protektorátu k nárůstu sabotážní a diverzní činnosti. V depeši zasláné 9.9. 1941 B. Homola o tom píše: „V cukrářství (označení pro sabotážní, diverzní a teroristickou činnost - pozn. aut.) se poměry od jara zlepšily, zejména v poslední době. Dnes je velký počet ochotných a hlásí se stále noví. Jsou určité potíže se získáváním materiálu, ale ty také překonáme. Je nutné organizovat vše na širokém základě, což se právě udělalo.“ 27.9. 1941 se objevil v Praze R. Heydrich a již druhý den vyhlásil stanné právo. Nařídil rozsáhlá zatýkání a popravy. Český odboj měl být zlikvidován a měla být vytvořena základna pro přípravu „konečného řešení“ české otázky. R. Heydrich stejně jako K.H. Frank považovali ON za nejnebezpečnější odbojovou organizaci. 9.10. byl zatčen pplk. Churavý a do konce října i téměř všichni ostatní organizátoři ON (zůstal jen štábní kapitán Morávek, který však

již delší dobu pracoval samostatně). 25.10. hlásil gen. Homola do Londýna: „Zůstal jsem sám, jdou za mnou všemi prostředky. Tím byla celá práce, provedená letos, zničena. Začne se opět od počátku. Obtíže budou značné. Je již malý výběr a nyní dost obav. Bude vše připraveno jen na papíru, aby bylo zabráněno novým represáliím a postaveno až ve vhodnou dobu, aby mohly být provedeny nutné práce. Vedení ve vlastním smyslu není. Je jen velitel a ten je vám znám.“ Jaký to rozdíl proti zprávě z předešlého měsíce.

Dne 31.12. 1941 byl na rohu nám. Krále Jiřího a Vinohradské (tehdy König Georg Pl. a Schwerin Str.) zatčen i gen. Homola. Trvalo téměř rok, než ho berlínský Volksgericht (lidový soud) odsoudil pro velezradu a nadřizování nepříteli k smrti a ztrátě všech práv. Do září 1942 byl vězněn na Pankráci, odtud byl převezen do Drážďan a po 14 dnech do berlínské věznice Plötzensee. Zde byl 5.1. 1943 popraven (pravděpodobně gilotinou). Náhrobek má na Vinohradském hřbitově společně s manželkou Galinou, která je zde pohřbena.

Dne 27.9. 1945 mu byl udělen Štefánikův pamětní odznak 1. stupně in memoriam, 15.12. 1945 mu udělil prezident republiky Československý válečný kříž 1939 in memoriam. 25.10. 1946 byl dekretem presidenta republiky povýšen in memoriam s účinností a pořadím od 28.10. 1942 na armádního generála. 28.10. 1998, u příležitosti 80. výročí založení Československé republiky, udělil gen. Homolovi prezident republiky Řád bílého lva II. stupně in memoriam.

Jeho vnuk, Zdeněk Homola, na svých stránkách (www.zhola.com) shromáždil množství unikátních informací o gen. Homolovi. Jde pravděpodobně o nejrozsáhlejší běžně dostupný pramen. Jeden z jeho pravníků Matěj Homola (spolu se svým bratrem Janem vůdčí osobnost skupiny Wohnout) 13.5. 2005 v rozhovoru pro iDnes (www.idnes.cz) shrnul své znalosti o pradědu poněkud lakonicky: „Pradědeček byl prý generál, který působil na Slovensku. Dodneška se tam traduje pořekadlo Homola do Hrona. Pak byl s legiemi až na Urale a někde si tam vybojoval manželku, naši prababičku Galinku“. Doufáme, že v další generaci již po generálu Homolovi nezůstane jen to slovenské pořekadlo.

Literatura:

- Anonym (1947): Co se stalo v podzemí na Radnicku. – 3. *Amerikán* (29.5.1947). Chicago
- Bednář V. (1999): J. S. Machar a Vojenská akademie v Hranicích. – *Sbor. Stát. okr. Arch. Přerov*, 7 : 67-76.
- Gebhart J., Kuklík J. (2004): *Druhá republika 1938-1939*. – Paseka: 230-239. Praha.
- Homola Z. (2005): www.zhola.com/BedrichHomola/, květen 2005
- Kolektiv (1988): Vojenské dějiny Československa, IV. díl. – *Naše vojsko*: 1-325. Praha
- Švancara J.(1997): *Někomu život, někomu smrt 1941-1943*. – Laguna: 15. Praha
- www.idnes.cz, květen 2005